

R.O.C.A.D.A.

martie 2013

R.O.C.A.D.A

Revistă online: citește, analizează, discută, aprofundează nr.2/martie 2013

Gheorghe Marian Neguțu, Trăim într-o epocă a kitschului?.....	3
Gheorghe Marian Neguțu, Două cărți despre Caragiale.....	4
Cătălina Dumitru, Lirica erotică la Benjamin Fundoianu și Tudor Arghezi.....	6
Mihail-George Panait, Sertanejo între vechi și nou.....	8
Mihail-George Panait, O insulă, două destine. Partea a II-a	9
Alexandra Barbu, Interviu cu Petru Cimpoșu (I).....	13
Adriana Iolu, Interferențe sau Despre clasa pregătitoare.....	17
Silvian David, Alicele - din romanul unui poet.....	18
Navigatorul din fotoliu, De prin lume adulmecate.....	19
Valentin Irimia, Marian Neacșu, Cătălin Pârvan, Poezie.....	21
Gheorghe Marian Neguțu, Mări și țărături.....	23
Navigatorul din fotoliu, Înapoi la natură.....	24
Recomandări.....	25

Redacția

Redactor coordonator, tehnoredactor și redactor web: Gheorghe Marian Neguțu - vinde cai verzi pe post de vaci mov.

Redactori: Mihail-George Panait - este încă în versiunea beta.

Cătălina Dumitru - fostă candidată la președinția țării.

Colaborează în acest număr: Alexandra Barbu, Adriana Iolu, Navigatorul din fotoliu, Valentin Irimia, Silvian David, Marian Neacșu, Cătălin Pârvan.

Toate fotografiile din R.O.C.A.D.A. sunt publicate cu permisiunea autorilor sau nu au drepturi de autor.

Fotografie coperta I: Sarah Klockars-Clauser, *Natural Art*.

Fotografie coperta a IV-a: Jordan Miller, *Forest*.

Trăim într-o epocă a kitschului?

Kitschul și superficialitatea par să domine lumea de astăzi, mai mult ca oricând. Pe de altă parte, toți ne considerăm deștepți. Toată lumea acuză cultura de masă și exponentul acesteia, presa, (accentul punându-se pe televiziune), pentru această situație. Tabloidizarea a schimbat, într-adevăr, o mare parte din presă și din public. Difuzarea non-stop de „gunoaie” nu are cum să nu aibă urmări, la fel cum se întâmplă în cazul difuzării excesive al oricărui tip de informații. Audiența televiziunilor ale căror emisiuni se bazează pe scandaluri, bârfe și senzațional arată că oamenilor le place acest tip de divertisment, care s-a infiltrat până și în așa-numitele jurnale de știri. Ușurința cu care publicul a acceptat acest tip de presă dovedește că realizatorii exploatează niște trăsături, preferințe și gusturi pe care publicul le avea deja. Dacă publicul le avea deja, atunci ele nu s-au manifestat și în alte epoci? Doar contemporaneitatea să aibă „privilegiul” kitschului și al publicului care îl savurează? Voi încerca să răspund la aceste întrebări printr-o scurtă relatare a unui eveniment de acum câteva secole.

În 1719, la Londra, George Frideric Handel a înființat *Royal Academy of Music*, o companie care avea ca obiect de activitate spectacolele de operă. Datorită unui număr mare de investitori, compania a reușit repede să atragă nume mari ale scenei de operă europene. Printre acestea, erau și două soprane: Francesca Cuzzoni, originară din Parma, și Faustina Bordoni, originară din Veneția. Între cele două mari artiste a apărut o relație de rivalitate, care va fi exploatată de presă. Ca urmare, relația lor va deveni subiectul principal de conversație pentru câteva luni, la orice bal sau întâlnire de salon. Publicul se va scinda în două tabere: pe de-o parte, susținătorii Francescăi, iar de cealaltă parte, admiratorii Faustinei. La reprezentația din 6 iunie 1727 a operei *Astianatte*, prezența celor două actrițe pe scenă a făcut publicul să erupă. Susținătorii fiecărei soprane au început să strige insulte la adresa sopranei din cealaltă tabără și au îndemnat-o pe preferată să o alunge de pe scenă pe cealaltă, nederanjați de prezența în sală a Prințesei de Wales. Cele două actrițe au cedat și au început să se tragă de peruci, spre încântarea publicului. În zilele următoare, pamfletarii au avut de lucru, mai ales că ziarele relatau propria versiune despre eveniment. Astfel, rolul publicului a fost minimalizat, celor două soprane li s-au atribuit un limbaj indecent, iar păruiala (sau mai bine spus, „peruceala”) a fost transformată într-o bătaie veritabilă. Scandalul a fost atât de răsunător, încât toate spectacolele stagiunii de operă au fost oprite, iar după un an, compania lui Handel a dat faliment, din cauza pierderilor financiare apărute, în mare măsură, ca urmare a acestui eveniment. Totuși, scandalul a dispărut repede și în saloane subiectul rivalității dintre cele două artiste a fost dat uitării în scurt timp, în favoarea altor bârfe.

Sunt sigur că, urmărind această relatare, ați găsit răspunsurile la întrebările de la începutul articolului. N-ar trebui să ne mire pasiunile apărute printre oameni ca urmare a unui divorț televizat ori ca urmare a incinerării unui regizor mort. Nici presa nu s-a schimbat prea mult. Kitschul a existat întotdeauna (vezi universul din opera lui Caragiale), doar că astăzi este propagat mai repede și mai intens, chiar de gurmanzii săi. Și astăzi există oameni care merg la operă pentru că „dă bine”. Ziariștii și publicul avid de senzațional nu s-au născut ieri, iar narcisismul oamenilor de azi, care cred că presa, cultura și tot universul trebuie să se sfârșească odată cu ei, a existat dintotdeauna.

Două cărți despre Caragiale

Anul acesta, aniversarea lui Caragiale a marcat sfârșitul anului cultural dedicat lui. A fost un an bogat în cărți dedicate marelui scriitor, majoritatea apărute înaintea sfârșitului de an calendaristic. Totuși, la Casa de Cultură „I.L. Caragiale” a Municipiului Ploiești au fost lansate, chiar de 15 ianuarie, ziua culturii române, încă patru volume despre Caragiale: *Alexandrina I.L. Caragiale*, *Ecaterina Logadi-Caragiale*, *Amintiri despre I.L. Caragiale*, *Antologie*, îngrijirea textului, prefață, notă asupra ediției, note și comentarii de Constantin Hârlav, *Plagiatorul plagiat, 110 ani de la proces, Procesul Caragiale – Caion*, studiu, note și prefață de Mircea Coloșenco, *I.L. Caragiale – Mariu-Chicoș Rostogan*, antologie, comentarii și note de Constantin Hârlav și Nicolae Bârna, *Caragiale și istoria*, „Întâlnire” cu Caragiale, *Chipul lui Caragiale*, Paul D. Popescu. În acest număr mă voi referi doar la ultimele două cărți din lista de mai sus.

I.L. Caragiale – Mariu-Chicoș Rostogan a apărut la editura Karta-Graphic și conține toate textele care îl au

ca protagonist pe „distinsul nostru pedagog absolut”, schița Premiul întâi, în care se conturează un personaj asemănător acestuia, articolul Cometa Falb, care anunță tema din *Despre cometă*, scrisori către prieteni în care Caragiale menționează personajul său. Textele enumerate mai sus sunt precedate de două studii critice realizate de Nicolae Bârna și Constantin Hârlav.

Nicolae Bârna amintește data de naștere a personajului Mariu-Chicoș Rostogan – 3 februarie 1893, ziua în care a apărut în „Moftul român” schița Inspecțiune, primul text din seria Școala română - și face un scurt is-

toric al interpretărilor și caracterizărilor lui Mariu-Chicoș Rostogan. Contemporanii l-au văzut ca o caricatură a profesorilor ardeleni sosiți în Regat, pedanți și ridicoli prin latinismul lor total. Slugărnicia față de cei cu funcții mai importante, lipsa de decență în exprimare, bătăria au fost accentuate în perioada interbelică, iar comunismul va transforma toate aceste însușiri în atribute ale burghezo-moșierimii.

Constantin Hârlav analizează construcția volumelor lui Caragiale și ajunge la concluzia că la baza lor stă o viziune muzicală, pe care o numește Temă cu variațiuni, după schița omonimă. Astfel,

La prima lectură

o temă, anunțată și fixată de o schiță, este apoi reluată, cu diverse variațiuni în schițele următoare. Din scrisorile lui Caragiale reiese că și tema pedagogului absolut ar fi trebuit să fie dezvoltată la nivelul unui volum. Iată ce îi scrie lui V. A. Urechea, de la Berlin, în data de 7 august 1905: „[...] Bine zice amicul nostru Rostoganu, la completarea portretului căruia lucru acum, eu «Non est magnum injegnum, signe mixtura dementiae, Otopegne!» (A propos de Rostoganu, vezi la post-scripta) [...] II. P.S. Ia miroase cu nasul tău de perfecțiune – nu cumva vreo ediție absolut completă, cu vreo 10 capitole inedite, peste cele cunoscute, ar avea vreo șansă? Cine ar putea fi editorul? cât? etc. Dacă reușesc, ți-l... dedic.” Din păcate, Caragiale nu a reușit să-și ducă proiectul la bunsfârșit și nu ne putem imagina decât că ar fi fost extraordinar!

Caragiale și istoria. „Întâlnire” cu Caragiale. *Chipul lui Caragiale* este un mic volum, al cărui punct forte este studiul despre raportarea lui Caragiale la istorie. Astfel, aflăm că în schița Peste 50 de ani, vizita lui Cuza la Gimnaziul „Petru și Pavel” nu are la bază o întâmplare reală. Cuza vizitase într-adevăr Ploieștiul în data 7-8 februarie 1859, dar atunci anul școlar începuse deja. În plus, programul vizitei domn-

itorului există în arhive și nu se menționează nicio vizită la vreo școală. În *Grand Hotel Victoria Română*,

Ilustrație din volumul I.L. Caragiale.

Mariu Chicoș Rostogan

demonstrează autorul, ficțiunea domină toate amintirile din copilăria naratorului. Întrunirea electorală terminată cu bătaie, din O scrisoare pierdută, a fost inspirată de o întrunire electorală reală, care s-a desfășurat la Ploiești în 1869. Boborul, însă, rezervă cele mai mari surprize; în primul rând, la Ploiești nu s-a proclamat republica niciodată, evenimentele din 1870 făcând parte dintr-un complot antidinastic care ar fi trebuit să erupă în mai multe orașe, simultan. Candiano-Popescu a luat puterea ca mandat de un guvern și de o locotenentă domnească și nu s-a urcat pe o

masă de făcut cârnați, ci a călărit toată ziua pe un cal alb. Complotiștii nu au stat decât două ore la Hotel Moldavia, neavând timp să joace „la kilometru”, iar Candiano-

Popescu nu a fost arestat pe drumul Buzăului, ci în casa prietenului Marin Mehedințeanu, proprietarul primei rafinării din România. Totuși, regretatul Paul D. Popescu nu a prezentat în acest studiu inadvertența dintre istorie și opera lui Caragiale ca fiind un defect, ci, dimpotrivă, a accentuat, cu admirație, forța creatoare a scriitorului.

„Întâlnire” cu *Caragiale* este o reamintire (care ar fi fost mai potrivită într-un volum de memorii) a unui spectacol de teatru la care a participat autorul când era copil, cu scopul omagierii profesorului care îi coordonase și îl interpretase pe Caragiale. *Chipul lui Caragiale* este o călătorie prin biografia scriitorului, prin intermediul fotografiilor care îl reprezintă. Studiul este reușit, dar lipsa reproducerilor după fotografii dezamăgește. Anul dedicat lui Caragiale s-a sfârșit, au apărut reeditări ale operei sale și numeroase studii dedicate acesteia, dar sunt sigur că încă mai sunt de descoperit multiple fațete ale scriitorului. Dar numai relectura ne poate ajuta în acest demers.

Lirica erotică la Benjamin Fundoianu și Tudor Arghezi

(I)

Erosul în poezia fundoiană

Poezia erotică fundoiană este plasată într-o „sferă a neîmplinirii”, așa cum observă și D. Petrescu. La Fundoianu, ideea de femeie este concepută prin intermediul naturii. De cele mai multe ori, însă, poetul îi conturează imaginea într-un spațiu funebru. Eul liric își manifestă dorința de iubire prin utilizarea frecventă a condiționalului-optativ, fapt ce sugerează că actul de împlinire al iubirii se va afla întotdeauna sub semnul imposibilității realizării.

„Era mai bine, poate, dacă ne-am fi iubit

ai cea, în mirosul pădurii de molift.” (*Romanța I*)

Invitația iubitei la comunicare rămâne fără răspuns:

„Vrei să vorbim cuminte și lin, ca doi bolnavi?

Ți-aș dăru-i-o, poate, răcoarea din cuvinte.

Ca doi bolnavi, în toamnă, vrei să vorbim cuminte?” (*Romanța I*)

Posibilitatea creării vreunei legături erotice între cei doi este anulată. Așa cum prezintă cadrul natural în care intenționează să-și invite iubita, dacă dialogul ar exista, presupunem că acesta ar cuprinde replici de rămas bun. Apreciem că atitudinea eului liric este una de resemnare în fața morții:

„Iată-ne pe cărarea care se rupe-n vid,

și nici nu-ți este dată s-auzi de aici, și nu mi-i

muzica militară după sfârșitul lumii.” (*Romanța I*)

Singura salvare este erotismul:

Când s-ar putea să are iar boii în april,

și să-nnoim natura

Dac-ar cădea în tine,

În carnea ta fierbinte, ca într-un

câmp fertil

un singur sâmbur putred în toamnă și din mine.” (*Romanța II*)

Vorbim, în poezia fundoiană, de femeia alcătuită din roadele pământului:

„sau linsă să-ți lași pielea de om, ca de un câine-

femeie-orz, femeie-mălai, femeie-pâne.” (*Cântece simple: Vlaici II*)

Semnul neîmplinirii iubirii este redat prin utilizarea,

aproape obsesivă, a optativului care determină eul liric să plaseze această scenă de iubire într-un tablou în care clipa s-ar opri. Primăvara poate sugera, aici, începutul unei relații, nepătată încă de profan:

„Ne-am așeza pe bancă în dimineața clară

ar fi în noi, desigur, atâta primăvară,

că am privi (în ora împunsă de furnici)

cum boii de pe coastă se fac mereu mai mici.”

Rareori se întâmplă ca poetul să impună în versurile sale condiția împlinirii iubirii, condiția ca iubita să apară, condiția ca iubita să facă ceva pentru ca eul liric să-și poată descătușa iubirea. Spre exemplu, versurile: „Dacă mi-ai da surâsul ca un pelin amar/ ai birui pământul din celălalt cântar / te-aș curăța de blastăm ca un oțel de zgură,/ și-aș cădea-n genunchi la albia impură.” (*Cântece simple: Vlaici II*) exprimă împrejurarea conform căreia poetul ar accepta condiția femeii proiectată de el și ar îngenunchia în fața propriei sale gândiri, tolerând ideea de impuritate. Aproape intenționat pare că Fundoianu plasează universul său erotic sub pecetea lui „dacă”. Imposibilitatea împlinirii iubirii provine și din faptul că această dorință, această condiție este exprimată numai în mintea eului

Poetul și poezia sa

liric. Neacordându-i șansa iubitei de a îndeplini una din condițiile sale, împlinirea nu va avea loc.

În realizarea portretului iubitei cititorul remarcă o obsesie a poetului prin utilizarea vegetalului. Trăsăturile iubitei sunt conturate printr-o explozie carnală și vegetală.

„Ți-e prea frumoasă carnea, ca să mai poți avea sufletul care sparge păstaia, ca o stea.”

Femeia este ilustrată prin intermediul ochiului unui estetic care o conturează într-un tablou al carnalului. Versurile de mai sus includ ideea că femeia nu poate ajunge la suflet atâta timp cât trupul îndeamnă la păcat. Cu alte cuvinte, sacrul și profanul nu pot sălășlui într-o ființă feminină. Eul liric își exprimă din nou dorința:

„Aș vrea să-l caut sub pielea ta bălană,
cum umbli orb să cauți o ușă-n subteran.”

Portretul iubitei se conturează aici într-o modalitate suav-ironică. Dorința de a-i atinge sufletul este dinainte gândită ca fiind imposibilă și totuși exprimată, fiind asociată cu „orbul care caută o ușă-n subterană.”

Dacă ți-aș da sărutul fecund pe sterpul pântec
aș deștepta în tine, iubirea, ca un cântec?

Și ca în vechi sertare cu lacătul stricat,
aș regăsi ce-i simplu în tine și curat?

Ți-e sufletul în carne închis, ca

într-o cramă
în care mustul sparge fierberea lui de vrană
și nu găsește, ca să țâșnească, o cană...

...Și-i fericit că este închis în carnea ta.” (*Cântece simple, III*)

Din ultimele versuri reiese, din nou, imposibilitatea împlinirii iubirii, dar și o satisfacție ironică a eului liric.

În alte versuri, prezența femeii este dorită. Femeia este „o zână cu-ochii visători”, este „zâna ce tronează peste flori și

Fundoianu văzut de Iosif Reiss - 1916

ape”. Natura se află în perfectă armonie cu prezența ei: „Limpezile unde prinseră să cânte/Și cânta și spuma dănțuind pe val.” Visul frumos se sfârșește însă atunci când „ziua, naiul îl luă pădurii” iar eul liric stă „pierdut, mi-i jale și mi-i dor și sufăr...” (*Idilă*). Iubita are glasul „dulce ca notele de flaut”,

ai cărei ochi ascund taina neînțeleasă a naturii.

Dar, de cele mai multe ori, eul liric se lasă dominat, în mod obsesiv, de ideea că femeia aparține carnalului și acest fapt îl determină să adopte din nou o atitudine ironică, „aruncând-o” pe aceasta „la pieptul fiecăruia/În față-ți mă-nclin cu-o reverență / Și mă întorn râzând, pe când tu stăruie /În urma mea: Ah, ce impertinență!” (*În Evul Mediu*) Titlul poeziei este sugestiv deoarece completează tabloul gândurilor eului liric care condamnă femeia la profanare încă din Antichitate. Altădată, iubita se ofilește “precum în glastră/ se sting bolnavii trandafiri” (*Rondel de toamnă*).

În poemul *Mărior*, eul liric își manifestă puternic dorința prin utilizarea verbului la imperativ „a voi” în versurile: „Vreau să ne-azvârle aceeași furtună în genunchi/femeie”, exprimându-și intenția de a cunoaște „sufletul de rouă” al femeii. În poemul *Renunțare*, poetul așterne pe hârtie motivele pentru care iubirea dintre cei doi nu poate fi împlinită:

Fiindcă-mi ești străină, pierdută și departe
Fiindcă firul trainic al dragostei e rupt
Fiindcă fructu-i moale, e veștejit și supt
Subt perspectiva iernii sterile și deșarte.”

(Continuarea în numărul viitor)

Sertanejo între vechi și nou

Am observat, în ultima vreme, că anumiți interpreți de origine braziliană au succes pe piața europeană, iar dacă ați ascultat radio în ultimul an, probabil vă sunt cunoscute nume ca Michel Teló, Gusttavo Lima, ori João Lucas și Marcelo. Melodiile acestora sunt ritmate, folosindu-se adesea sintetizatoare, chitare electrice, ori chiar acordeoane și au priză îndeosebi la tineri. Balada, interpretată de Gusttavo Lima, a atins prima poziție în topurile din Italia, Franța, Țările de Jos, Elveția, Polonia și locul 4 în România.

Vitor Chaves, membru al duetului Victor e Leo, afirma: „Adevărul e că, în momentul de față, sertanejo cunoaște un declin. Conținutul poetic este prezent în istoria muzicii sertanejo, însă astăzi este practic mort.” Jorge Barcelos, interpret sertanejo, susține că „în general, facem parte dintr-un mediu putred”. Când termenul „tche” se repetă de zeci de ori în Balada lui Lima, brazilienii, și nu numai, consideră că noi „ingrediente” apar în peisaj: onomatopeele. Succesul e efemer, însă versurile simple și folosirea unei coregrafii ostentative în cadrul spectacolelor îl garantează. Se spune că versurile, odinioară expresive, au fost simplificate, în prezent cântându-se despre băutură, petreceri, sex, trădare, ș.a.m.d. Sună cunoscut, așa-i?

Sertanejo își are originile în zonele rurale din interiorul Braziliei, apărând în aceeași perioadă ca genul country în Statele Unite, iar Chico César, interpret de Forro, un alt gen tradițional, spune în Odeio Rodeio, un cântec de-al său: „Nu sunt texan, nu înșel pe nimeni.” Cu alte cuvinte, el atrage atenția asupra a ceea ce numește „americanizarea” culturii braziliene, căci „un rodeo sfârșește prin a ne transforma în animale, în fiare.”

Criticul Antônio Carlos Miguel notează că sertanejo are la bază caipira, muzică acustică specifică sud-estului, centrului și vestului Braziliei. Deși caracterizată de versuri privitoare la dragoste și viața rurală, în timp a inclus influențe externe (country, mariachi, guarania), dar și interne (funk carioca, pagode).

Istoricii și antropologii sunt de părere că muzica sertanejo derivă din îmbinarea elementelor iberice cu cele amerindiene. Un instrument tipic în sertanejo este chitara numită viola caipira, o variantă a viola de arame (chitară specifică insulei lusitane Madeira). Dacă inițial sertanejo se aseamăna cu folklul iberic, odată cu trecerea timpului au intervenit numeroase modificări, astfel încât astăzi se vorbește despre sertanejo universitário, ori nova onda sertaneja, în care s-ar încadra Lima, Teló, Luan Santana, ș.a.

Dacă doriți să vă formați o părere despre sertanejo în formele sale inițiale, vă propun să ascultați Inezita Barroso, Pena Branca e Xavantinho, Tião Carreiro, Tônico e Tônico, Renato Teixeira, sau Renato Andrade.

O insulă, două destine

Partea a II-a: Influența religiei

Aminteam în numărul trecut experiențele lui Columb la contactul cu indigenii și cum acesta era de părere că oamenii pe care i-a întâlnit nu aveau cunoștințe religioase. Cercetarea de specialitate indică exact contrariul, în legătură cu grupurile Taíno vorbindu-se despre politeism. Practica se centra pe adulara zeităților (*cemís*), în special a lui Yocahu-creatorul, respectiv a mamei acestuia, zeiței Atabey. Prin *cemís* se înțelegea și reprezentarea fizică a divinului sub forma sculpturilor (în piatră, lemn, os, etc.), ceramicii, petroglielor, ori pictogramelor. Ca formă a credinței, oamenii foloseau diferite însemne trupești, printre care și tatuajele.

Sosirea europenilor marca plasarea creștinismului în insule, promovat în mare parte de către misionari (în acest sens puteți citi însemnările spaniolului Bartolomé de las Casas). Cum populația indigenă avea să fie decimată de-a lungul primului secol de la contact, iar numărul africanilor era în continuă creștere, un sincretism religios a luat naștere. Însă, în timp ce în colonia spaniolă se dezvolta creștinismul, în cea franceză influențele africane dominau

cadrul religios.

Religiile afro-americeane

Vodou își are originile în Africa de Vest, mai precis în fostul regat Dahomey (actualul Benin), zonă locuită parțial de grupul fon, a cărui religie este Vodun (ce se poate traduce prin „spirit”, „zeitate”). Se vorbește despre Nana-Buluku, creatorul androgin, din care s-au născut gemenii Mawu (aspectul feminin) și Lisa (aspectul masculin), ce guvernau Luna, respectiv Soarele.

Alături de limba fon, în regiune apar ewe, aja, gen, precum și phla-pherá. Toate acestea sunt subdiviziuni ale grupului de limbi gbe.

Către răsărit este localizat unul dintre cele mai largi grupuri etnice din Africa Subsahariană, yoruba. Limba yoruba, asemenea limbilor gbe, face parte din ramura Volta-Niger (cunoscută și ca Benue-Congo occidental).

Numeroase religii prezente în Americi își au originile în Africa de Vest. Pe lângă Vodou s-au dezvoltat Santería, Arará, Palo (în Cuba), Candomblé, Umbanda, Quimbanda (în Brazilia), Ku-

mina (în Jamaica), Shango (în Trinidad), ș.a.

Santería (La Regla Lucumí/Regla de Ocha/Lukumí) are la bază tradiții yoruba, cărora li s-au alăturat elemente romano-catolice și amerindiene. Între divinitatea supremă, Olodumare, și practicanți intervin *orishás* (*òrìṣà* în yoruba), forțe menite să reprezinte diversele manifestări ale zeului creator. Santería („venerarea sfinților”) a apărut în Cuba, însă până la abolirea sclaviei (1886) avea să fie practică în taină. De precizat că limba folosită în cadrul ceremoniilor se numește lucumí, despre care George Brandon scria în *Santeria from Africa to the New World: The Dead Sell Memories* că „nu a fost obiectul unor mari investigații” crezându-se la un moment dat că ar fi o limbă de contact, o formă simplificată de vorbire, folosită ca mijloc de comunicare între diverse grupuri. Se consideră că lucumí

Cu fața la trecut

împrumută cuvinte din yoruba, fon și ewe.

Candomblé s-a dezvoltat în statul brazilian Bahia, mai cu seamă în capitala Salvador, oraș fondat la mijlocul secolului al XVI-lea și puternic influențat de creștinism. Africanii sosiți în Brazilia făceau parte din diverse grupuri occidentale, de la ewe și fon, până la bantu (din Congo și nordul Angolei). Astfel, în Candomblé apar trei rituri (sau trei națiuni, în portugheză *nações*), alături de Ketu (cu influențe yoruba) existând Jeje și Bantu.

Aminteam că între divinitatea supremă și practicanți se interpun *orishas* la yoruba, respectiv *loas/lwas* în Haiti. Dacă în Santería și Candomblé se preia termenul yoruba pentru a face referire la spirite, de ce în Haiti se vorbește despre *lwa*? Se crede că *loa* este un termen kikongo (sau kongo, limba vorbită în Congo-Angola), încă un semn că aria de influență nu s-ar limita doar la regiunea dintre Volta și Niger. O altă interpretare ar fi că *loa/lwa* derivă din cuvântul francez *loi* (lege).

Reginald Crosley este de părere în *The Vodou Quantum Leap: Alternate Realities, Power and Mysticism* că Vodou are trei panteonuri: Rada (cel mai prestigios, menit să simbolizeze pacea, benevolența spiritelor), Petro (ce pune în lumină aspectele belicoase, tumultuoase ale spiritelor) și Kongo (aspectul distructiv, magia neagră).

Anumiți specialiști consideră Kongo ca parte a tradiției Petro.

Majoritatea spiritelor din Rada au origini în Dahomey, ori în teritoriile ocupate de yoruba. Se poate vorbi *astfel de conceptul lwa Gine(n)/lwa rasin*, Rada fiind asociat cu Africa, cu dreapta și apa. Rada și Petro sunt în antiteză. Dacă în Rada se pune accent pe interior, Petro descrie exteriorul, străinul, fiind asociat cu stânga, focul și de regulă cu Lumea Nouă, ori cu regiunea Congo-Angola. Crosley socotește că haitienii preferă să nu vorbească despre aceste forțe „malefice”, ci despre cele „benigne” din panteonul Rada, dorind totodată să se distanțeze de cei ce servesc spiritele „cu ambele mâini”, cu alte cuvinte de dualitate.

A nu se înțelege însă că este vorba despre o dispută între bine și rău, ci mai degrabă de o asociere cu „rece”, respectiv „cald” (de unde și ideea de apă și foc).

Certe surse menționează și alte rituri în afara celor amintite. Andre Louis semnalează în *Voodoo in Haiti* că în afară de Rada și Petro există numeroase rituri de importanță scăzută, ce poartă de regulă numele triburilor ori regiunilor din care provin. În legătură cu această teorie, s-a discutat că spiritele pot fi grupate în cel puțin 17 *nanchons* (națiuni) ori *fanmi* (familii), printre care Wangol (Angola), Ibo și Nago

(Yoruba), Siniga (Senegal), Ghede, Ginen, ș.a.

Emmanuel Felix Jr. propune și o altă clasificare, vorbind despre *loa pays*, *loa étrangères* și *loa achetés*. Se înțelege că, printre spiritele „naționale” și cele „cumpărate”, există spirite „străine”, cum este cazul lui Captain Debas, ajuns în Haiti în vremea ocupației americane.

Comerțul cu sclavi avea să atingă apogeul în cursul secolului al XVIII-lea în Golful Benin (parte a Golfului Guineei), estimându-se că unul din cinci africani capturați sfârșea în colonia franceză Saint-Domingue. Antropologul elvețian Alfred Métraux scria în 1972: „Până și comerțul cu sclavi fusese predestinat, ca o strategie a zeilor de a duce religia în afara Africii, un soi de opus principiului aducerii Cuvântului la necredincioși.” În viziunea sa, „Voudou este un univers vast, o religie africană la baza, dar și europeană, cu alte cuvinte un sincretism religios, ce a îmbinat nu numai diferite culte africane, ci și certe credințe din folclorul european. Este așadar un conglomerat de elemente de toate tipurile, dominate însă de tradiții africane. Această religie este practică de mai mult de 90% dintre haitieni, care totodată se consideră catolici. Acest Voudou nu se relevă ca o religie opusă catolicismului.”

Profesorul haitian

Cu fața la trecut

Leslie Desmangles ne aduce la cunoștință în *The Maroon Republics and Religious Diversity in Colonial Haiti* că în urma Codului Negru emis de Ludovic al XIV-lea în 1685, africanilor le era interzisă practicarea religiilor în spații deschise și că patronii lor erau obligați să-i convertească la catolicism în termen de opt zile de la sosirea în colonie. Pentru ca aceste credințe să supraviețuiască, ele erau practicate în locuri restrânse, în afara ariei de control a autorităților. Mai mult decât atât, africanii s-au văzut nevoiți să mascheze spiritele drept sfinți romano-catolici, generând așa-numitul sincretism.

Ce presupune Vodou?

Profesorul american Patrick Bellegarde-Smith este de părere că „Vodou este un sistem coerent și vast, o viziune asupra lumii, în care fiecare persoană și orice element este sacru și trebuie tratat ca atare.”

Antropologul canadian Wade Davis susține că „Vodou este o viziune mistică și complexă asupra lumii, un sistem de credințe privind relațiile dintre om, natură și forțele supranaturale ale universului. În Haiti, ca și în Africa, nu există separație între material și spiritual. Fiecare dans sau cântec, fiecare acțiune este o particulă din întreg, fiecare gest este o rugă. Vodou nu întruchipează numai un set de concepte spir-

ituale, ci prescrie un mod de viață, o filosofie, și un cod de etici ce regulează comportamentul social.”

Pentru Karen McCarthy Brown, „Vodou este un sistem pe care haitienii l-au creat pentru a rezista în fața suferințelor ce marchează viața, un sistem al cărui scop este să minimizeze durerea, să evite dezastrea, să aline pierderea, și să le dea putere supraviețuitorilor.”

Americanul Harold Courlander preciza: „[Vodoun] este o reală religie ce încearcă să lege necunoscutul de cunoscut și să stabilească ordine acolo unde altfel ar fi haos. Pentru cei ce cred în Vodoun, niciun eveniment sau episod nu este independent. În naștere și moarte, bine și rău, spiritele sunt oarecum implicate.”

De-a lungul anilor, definițiile au variat. Așadar, în *Webster's New World Dictionary* (1964) „Voodoo presupune un corp de rituri și practici primitive, bazate pe credința în magie și puterea fetișurilor, găsite printre nativii din Indiile Occidentale și în sudul S.U.A., în esență de origine africană”. În *Webster's Ninth New Collegiate Dictionary* (1986) „Voodoo [este] o religie derivată din cultul strămoșilor din Africa, practică în deosebi de către negrii din Haiti și caracterizată prin rituri împăciuitoare și comunicare prin transă cu zeități animiste”. În *Webster's Eleventh*

Collegiate Dictionary (2004) „Voodoo sau Vodou [este] o religie derivată din politeismul african și venerarea predecesorilor, practică în deosebi în Haiti”.

Și totuși...

Pe coperta numărului din august 1987 al revistei *Life* stă scris: „Haiti - un tărâm copleșit de SIDA”. Printre altele, articolul pe această temă relevă opinia unui misionar american în Haiti: „Voodoo este diavolul aici. Este o religie demonică, un cancer pentru Haiti. Voodoo este mai rău decât SIDA. Știați că în ordine ca un om să devină houngan [preot], el trebuie să sodomizeze un alt individ? Nu, evident că nu știați! Așa că la ce vă puteți aștepta de la acești oameni?”

În *Haiti and the Voodoo Course*, publicat în *The Wall Street Journal*, Lawrence Harrison notează: „Haiti rămâne una dintre cele mai slab dezvoltate țări din emisfera vestică... De ce? Deoarece cultura haitiană este puternic influențată de voodoo. Voodoo este una dintre numeroasele religii bazate pe spirite, comune Africii. Este fără de conținut etic. Practicanții săi consideră că destinele lor sunt controlate de sute de spirite capricioase, care trebuie mulțumite/impăcate prin ceremonii. Este o specie a religiilor bazate pe magie, pe care expertul camerunez în dezvoltare, Daniel Etounga-

Cu fața la trecut

Manguelle, le identifica drept principalul obstacol în calea dezvoltării Africii. Voodoo este practicat mai ales de haitienii săraci, ce formează marea masă a populației. Însă toți haitienii îi simt influența. Wallace Hodges, misionar american ce a trăit în Haiti pentru 20 de ani observa: «Un copil haitian este făcut să înțeleagă că tot ceea ce se petrece este din voința spiritelor. El este crescut să exteriorizeze răul și să înțeleagă că este în continuu pericol. Haitienii se tem unii de alții. Vei găsi un grad ridicat de paranoia în Haiti.» Dar voodoo nu este singurul impediment în Haiti...”

Relația dintre loa și om

În Vest, Vodou și creștinismul sunt adeseori plasate în antiteză, însă ironia derivă din faptul că adepții Vodou nu văd un conflict între practicarea creștinismului și servirea spiritelor. Trebuie amintit că în multe rituri cu influențe africane, sacrificiile sunt negate, în special în New Orleans Voodoo. În Santería de exemplu, față de Vodou, sacrificiile pot fi mai frecvente.

Métraux scrie că ritualurile Vodou „au loc exclusiv noaptea, într-un loc izolat de ochii profanului”. El continuă: „Un preot și o preoteasă se plasează lângă un altar ce conține un șarpe în cușcă. După varii ceremonii, credincioșii se apropie de șarpe pentru a-i transmite ceea

ce își doresc. Apoi, șarpele este pus pe altar, iar toți cei prezenți aduc ofrande. O capră sau o altă vietate mare poate fi sacrificată, iar sângele, colectat într-un bol, este atins de buzele tuturor celor prezenți” în semn că un jurământ de tăcere a fost încheiat.

În cadrul posedării, spiritul asumă rolul călărețului, „urcând” pe credincios. Métraux afirmă: „Corpul unui credincios a fost pătruns de un zeu. Nu un diavol, ci un zeu. O posedare benignă, una pozitivă... Explicația transei mistice, dată de discipoli, este simplă: un zeu se mișcă în capul omului, după ce inițial îl înlătură pe «îngerul cel bun» - unul din cele două suflete pe care oricine le poartă cu sine. Expulzarea acestui suflet este responsabilă de tremur și convulsii, ce se petrec la debutul posedării.”

Trebuie observat faptul că spre deosebire de sfinții creștini, aceste spirite nu sunt ținutele rugăciunilor, ci sunt onorate și servite în cadrul ritualurilor. Au personalități distincte, dorind certe articole de îmbrăcăminte, băuturi, alimente, țigări de foi, bijuterii, etc. Persoana selectată este complet posedată, înfățișându-se ca loa, iar natura transei diferă de la un spirit la altul. Fiecare loa are propriul său *vévé* (uneori *vèvé* sau *vêvê*), un simbol geometric trasat pe pământ, ori pe podeaua încăperii în care are

loc invocarea. Papa Legba este gardianul frontierei dintre lumi, întotdeauna primul și ultimul invocat în cadrul ceremoniilor, cel ce deschide poarta către lumea spiritelor, facilitând contactul dintre muritor și acestea; crucea inclusă în simbol marchează intersecția lumii materiale cu cea spirituală.

Se crede că spiritele sunt capabile să comunice cu credinciosul prin intermediul visului, iar preotul (houngan/papa-loa) sau preoteasa (mambo/manman-loa) sunt avantajați din acest punct de vedere, căci sunt vizitați în mod constant, fiindu-le oferite sfaturi și leacuri, ori idei noi privitoare la rituri.

Serviciile în Vodou costă și nu se poate vorbi de centralizare, așa cum observăm în alte culte. Și-atunci, nu cumva Vodou reprezintă mai mult decât o religie pentru unii, mai ales în cel mai sărac stat al Americilor?

Închei prin a-l cita pe Reginald Crosley: „Numeroși haitieni consideră că subdezvoltarea țării derivă din neglijarea acelor spirite ce i-au condus pe negri către independență. Neglijența este păcat la nivel național.”

„Toate cărțile, mă refer strict la literatură, vorbesc despre destinul omului în lume”

Un interviu cu Petru Cimpoescu, realizat în 2010 și nepublicat până acum (I)

La ce nivel se afla literatura română când ați publicat primul volum și la ce nivel se află acum? A evoluat mentalitatea românilor privind modul de receptare al operelor literare?

PC: Judecățile privind nivelul literaturii române într-o perioadă istorică sau alta îmi depășesc nivelul de competență. Cred că numai un istoric literar ar putea da un răspuns autorizat. Pot doar să compar percepția mea de atunci, atât cât o mai pot reconstitui, cu aceea de acum și, dacă fac treaba asta, mi se pare că pe vremea aceea, adică la începutul anilor '80, literatura era un lucru mult mai serios decât astăzi. De altfel, multe alte lucruri, chiar dintre cele care nu meritau, erau tratate atunci la modul foarte serios și chiar dramatic. Între timp, a venit și la noi postmodernismul și ne-a învățat să luăm lucrurile mai în glumă.

Ținând cont că debutul dvs a avut loc în aceeași perioadă în care a luat amploare și fenomenul optzecist, asemănările cu opera optzeciștilor sunt în mare parte evidente (banalul cotidian, autenticitatea limbajului, intertextualitatea, ironia, relația narator-cititor). De ce anume nu vă considerați un scriitor optzecist? Considerați că ați depășit în perioada postrevoluționară paradigma literară propusă de aceștia?

PC: Cred că „optzecismul” a fost o mișcare literară pornită pe bîjbîite din mediul universitar bucureștean, la începutul anilor '80, și susținută de profesorii de la Universitatea din București (în primul rînd, Nicolae Manolescu și Ov.S. Crohmălniceranu). Ce s-a întîmplat în restul țării a fost un ecou, un reflex sau o formă de aderență. Deși sunt solidar cu mulți dintre optzeciști, nu mă consider un scriitor optzecist deoarece am fost mai

tot timpul singur, am trăit în provincie, nu am frecventat cenaclurile optzeciștilor, nu m-am luat după rețetele lor, am scris cum m-a dus capul. Relațiile mele cu scriitori optzeciști au început să se înfiripeze abia după ce debutasem editorial. Nu exclud să fi funcționat între noi ceva asemănător afinităților elective, un anumit tip de sensibilitate comună, dar ideologia optzecistă, „textualismul” sau, mai încoace, „postmodernismul românesc” mi-au rămas străine, nu le-am înțeles.

Problema existenței unui canon postmodernist este încă în discuție, există păreri pro și contra. Ce părere aveți dvs? Sunteți solidar cu atitudinea postmoderniștilor (inclusiv a optzeciștilor) de a promova teoria anti-canonului?

PC: Așa cum văd eu lucrurile, postmodernismul nu e de un singur fel, nu există un postmodernism, ci mai multe. Regulile pe care unii sau alții încearcă să le propună vin tocmai împotriva esenței mișcării postmoderne, care promovează, dimpotrivă, diversitatea, eliberarea de orice dogme și de orice teorii „tari”. Există o teorie postmodernistă a anti-canonului? Nu știam! Mie mi se pare că există discuții cu privire la legitimitatea canonului occidental sau la limitele acestuia.

Cărțile dvs au în centru viața în comunism, tratată în stil sobru sau ironic, de la caz la caz... Sunt operele dvs un document al crizei de identitate din perioada ceaușistă?

PC: Toate cărțile, mă refer strict la literatură, vorbesc despre destinul omului în lume. Ce este omul și ce este lumea, asta e o chestiune pentru filosofi. S-a întîmplat că, trăind aproape patruzeci de ani în comunism, am scris despre oamenii care trăiau împreună cu mine. Dar eu cred că nu criza

de identitate caracterizează perioada comunistă, ci un anumit tip de relații standardizate (și false) între oameni. Criza de identitate și o oarecare anomie caracterizează mai degrabă vremurile pe care le trăim azi.

Ați afirmat că tema dvs esențială este relația omului cu transcendentul: este aceasta o consecință directă a mentalității omului din partea de nord a țării, care, se știe deja foarte bine, are o altă percepție asupra divinității și a relației ce se stabilește între cele două instanțe?

PC: Deși spuneți că se știe deja foarte bine, uite că eu n-am știut chestia asta! Mie mi se pare că toți oamenii sunt la fel, cu mici deosebiri temperamentale, caracterologice, culturale, de educație etc., iar modul cum unul sau altul percepe relația sa cu divinitatea este o chestiune strict particulară, așa putea zice chiar intimă. Am încercat să introduc în cărțile mele, printre altele, această interogație pentru că mi se pare a fi unul din lucrurile esențiale care definesc omul în deplinătatea sa.

Există o schimbare evidentă de ton și atitudine în ceea ce privește operele din perioada comunistă și cele apărute după revoluție. În ce măsură v-a influențat regimul comunist modul de a scrie?

PC: Vă contrazic încă o dată. Tonul din „Simion liftnicul” este cam același cu cel din „Amintiri din provincie”, apărută cu aproape douăzeci de ani înainte. Iar tonul din „Povestea Marelui Brigand” este din aceeași familie cu cel din romanul „Firesc”. Nu cred că tonul s-a schimbat, sau, în orice caz, nu s-a schimbat decisiv. Anumite acumulări m-au condus poate spre o oarecare aprofundare a temelor și, dacă nu îndrăznesc prea mult, la o ameliorare stilistică, dar melodia, ca să spun așa, a rămas cam aceeași. Am încercat să fac și demonstrația – în „Nouă proze vechi. Ficțiuni ilicite”, unde am alăturat proze scrise înainte de 1990 altora scrise după anul 2000. Tocmai pentru a se vedea că sunt din aceeași oală.

Care este istoria publicării romanelor dvs în străinătate? Cum ați fost descoperit de către editurile străine?

PC: Nu știu dacă putem vorbi propriu-zis de o „istorie”. S-a întâmplat că, în 2003 sau 2004, am întâlnit la Târgul de carte Bookarest (se ținea la Teatrul Național din București) un traducător ceh. I-am dat cartea, i-a plăcut, a tradus-o și a publicat-o în Cehia. După care au mai fost câteva astfel de întâmplări, în care un rol destul de important l-a avut și Institutul Cultural Român, care suportă o parte din cheltuielile de traducere.

Cum sunt văzuți scriitorii români în străinătate? V-ați simțit mândru că sunteți român în momentul apariției operelor dvs și peste hotare?

PC: Nu știu ce simt alții sau cum sunt văzuți. Eu personal, în urma celor cele câtorva călătorii pe care le-am făcut, ca scriitor, în străinătate, am fost tentat să mă las de scris.

Credeți că prin succesul dvs în străinătate veți reuși să asigurați literaturii române un loc mai bun în cadrul literaturii universale?

PC: Ce succes? În afara premiului Magnesia Litera primit în Cehia, pe baza câtorva articole binevoitoare în presa din Italia, Spania sau Croația, nu cred că putem vorbi de un succes. M-ar interesa mai degrabă să am succes în România sau la Bacău.

Este climatul românesc actual potrivit pentru dezvoltarea unei literaturi valoroase sau de consum?

PC: Unul din scriitorii de mare succes de la noi este Mihaela Rădulescu. Sper că ați auzit de ea. Literatura valoroasă e pentru elite, iar elitele sunt, prin natura lucrurilor, puține. Nu e nicio supărare. Dacă scrii pentru succes, trebuie să scrii ca Mihaela Rădulescu. Sau să ai în spate un sistem de promovare puternic. Dacă ai alte motive, atunci trebuie să te mulțumești cu mult mai puțin. Îmi place să cred că eu fac parte din a doua categorie.

Având în vedere responsabilitatea, maturitatea și valoarea literară, există, din punctul dvs de vedere, diferențe între scriitorul român de azi și cel de acum câteva decenii? Ce mai înseamnă să fii scriitor în ziua de azi? Ce loc ocupă el în

societate?

PC: Scriitorii dinainte de 1989, vorbesc de cei autentici, erau mai serioși, iubeau mai degrabă literatura decât succesul și aveau un rol social mai important. Literatura de după 1990 s-a cam „tabloidizat”.

Cu ce probleme se confruntă scriitorii, respectiv literatura, în ziua de azi?

PC: Singura problemă cu care se confruntă un scriitor care își merită numele este el însuși.

Cărțile dvs tratează teme filosofice. Vă place filosofia? V-ați gândit vreodată să scrieți și filosofie?

PC: Îmi permiteți să vă contrazic? Cărțile mele tratează despre destinul omului în lume. În rest, e vorba despre procedee narative, retorice etc.

Există un motiv anume pentru care v-ați axat pe a scrie numai proza?

PC: Da, motivul este că nu am talent de poet.

Vă influențează opiniile criticilor literari despre opera dvs? S-a întâmplat ca aceștia să atribuie alte intenții operelor dvs decât cele pe care vi le-ați propus inițial?

PC: Firește, sunt atent la ce spun criticii, chiar dacă uneori nu sunt de acord cu ei. Se întâmplă ca o cronică literară să vadă altceva decât ai vrut tu să arăți – de exemplu, tu îi arăți luna și criticul vede degetul – dar nu fac din asta o dramă.

Ce vă propuneți în primul rând când scrieți o carte? Să fie bună, din punctul dvs de vedere, sau să fie bine receptată?

PC: Să fie bună din punctul meu de vedere și din punctul de vedere al soției mele.

Cărțile dvs se caracterizează printr-un umor de bună calitate. Este acest lucru o provocare pentru dvs pe fundalul unei lumi marcate de superficialitate și de un umor mai degrabă vulgar, de consum?

PC: Nu toate cărțile mele sunt în registrul comic,

dar acest tip de scriitură este unul din vehiculele cele mai potrivite pentru a transmite un anumit mesaj.

A reprezentat un impuls (de a încerca mereu tot mai mult) faptul că pentru fiecare opera publicată ați primit un premiu literar?

PC: Premiile literare sunt o mare păcăleală, iar păcăleala constă în iluzia că literatura pe care o scrii chiar ar putea însemna ceva pentru ceilalți sau ar putea schimba în bine lumea asta frivolă și strâmbă.

V-ați proclamat „un postmodernist care combate postmodernismul”. Cine sunt, alături de dvs, scriitorii de breaslă în această nouă generație a literaturii române?

PC: Unii se mândresc cu faptul că sunt postmoderni, alții se mândresc cu faptul că nu sunt postmoderni. În afară de mine, nu știu vreun alt postmodernist care să combată postmodernismul, iar pe alții toată discuția asta îi lasă indiferenți.

Cum ați început să scrieți Amintiri din provincie? De ce ați ales acest titlu? Este cumva și o parafrază a Amintirilor lui Creangă, adaptate timpului istoric?

PC: Aș vrea eu să semăn un pic, oricât de puțin, cu Ion Creangă! Ideea titlului la care vă referiți merge într-o altă direcție. Acolo era vorba de a realiza un tablou nostalgic al vieții în provincie, cu micile ei drame, cu oamenii ei mărunți și care totuși ar avea ceva de spus, dacă ar avea ocazia.

Vă regăseați, la momentul scrierii, în povestea dramatică a tinerilor ingineri din romanul Firesc? Sau tonul exprimat era comun tuturor românilor pe fundalul contextului istoric neprielnic?

PC: Inginera aceea stagiară din romanul Firesc sunt chiar eu, dar cu sex schimbat. Am scris acel roman pentru a prezenta cititorului, atât cât se putea în condițiile de atunci, un tablou realist al vieții de șantier, fără lozincile propagandei comuniste ale vremii.

Ce personaj îl vedeti drept cel mai interesant în Povestea Marelui Brigand? De ce?

PC: Ca și în Simion liftnicul, personajul central e personajul care lipsește. Se vorbește despre el în toată povestea, dar el e în altă parte. E ca la priveghile unui mort.

Care este mesajul dvs pentru cititori, în cazul acestui roman?

PC: Mesajul cel mai important este că lumea în care trăim în mod obișnuit, aceea a senzațiilor, este precară și insuficientă.

„Promiteați” la un moment dat că nu veți mai scrie un roman precum Povestea Marelui Brigand. Credeți că acest tip de scriitură este mult prea dificil pentru cititorul contemporan?

PC: E un consumator prea mare de energie, și pentru cel care-l scrie, și pentru cel care-l citește.

În cărți precum Simion Liftnicul sau Christina Domestica și Vânătorii de suflete există teme din lumea actuală, operele sunt o oglindă critică la adresa lumii contemporane. Dar despre Povestea Marelui Brigand ce puteți spune? Care este istoria acestui roman?

PC: E o istorie de vreo doisprezece ani, nu știu dacă chiar ar merita spusă și nici nu e locul aici. Am început să lucrez la acest roman imediat după ce am publicat Firesc. A trebuit să mă pun la curent cu chestiuni de mitologie populară, alchimie, esoterism, ocultism etc., lucruri despre care nu doar că nu știam mai nimic, dar despre care, în regimul comunist, nu găseam nici un fel de bibliografie, mai ales aici, la Bacău, nu aveam acces la fondul secret al bibliotecii județene, mai mult ciupeam de ici, de colo. Abia după 1990 am putut parcurge câteva cărți care mi-au clarificat planul și am putut avansa în scrierea romanului.

Considerați că succesul romanului Simion Liftnicul se datorează și faptului că este accesibil tuturor categoriilor de cititori? Spre deosebire de Povestea Marelui Brigand, mult mai sobru, cu o structură riguroasă, ce presupune o atenție

sporită.

PC: Da, este o scriitură mai accesibilă, chiar dacă nu la toate nivelurile, iar registrul comic face ca, chiar dacă nu înțelege tot, cititorul să fie, pe ansamblu, mulțumit.

Credeți că mai există astăzi, în era tehnologizării, omul credincios, asemeni lui Simion Liftnicul?

PC: Sigur că da, la mănăstire! Dar nici acolo nu-s toți sfinți. De fapt, propunerea mea a fost asta: dacă oamenii de la bloc ar fi niște sfinți, blocurile noastre de locuințe ar fi niște mănăstiri – și viceversa. Mă rog, un fel de utopie ironică.

Am întâlnit în câteva rânduri aceleași idei filosofice tratate în mai multe opere. Mă refer acum la teoria Rața-iepure a lui Jastrow. Ce se ascunde de fapt în spatele acestei teorii? O dublă interpretare și a operei dvs, de asemenea?

PC: Mai degrabă un accent pus pe posibilitățile multiple de interpretare, fie și a unui simplu desen. Lumea în care trăim este o lume de semnificații, iar noi construim permanent această lume propunându-i noi și noi semnificații.

Romanul în lucru pe care l-ați numit la un moment dat Apocalipsa veselă a devenit Christina Domestica și Vânătorii de suflete? De ce Apocalipsa? Romanul aduce în centru, de fapt, o lume ce se îndreaptă spre sfârșit?

PC: Sensul de apocalipsă ar trebui să fie evident din primele pagini. Cartea începe cu un preludiv al cărui titlu se vrea elocvent „Experimentul Armaghedon” – Armaghedon fiind, în Apocalipsa după Ioan, locul unde se va da bătălia finală dintre forțele luminii și cele ale Întunericului.

(Continuarea în numărul viitor)

Interferențe sau Despre clasa pregătitoare

„Mai marii” educației vor ca, prin introducerea clasei pregătitoare, copilul să fie capabil să descopere lumea având lângă el doar un facilitator... „cadrul didactic”, și nu un furnizor de informații.

De ce „interferențe”? Pentru că, în opinia mea, prin cuplarea unor materii ca- matematica cu explorarea mediului, muzica cu mișcarea, artele vizuale cu lucrul manual, exact asta descrie...„alianță” între discipline pentru un rezultat eficient. Pe lângă această „alianță” între disciplinele mai sus menționate, există și „prietenia” în cadrul activității, mai simplu spus, activitatea este „prietenie” între două sau mai multe discipline. ...Interferențe din nou...

Curiozitatea acestei interferențe, probabil va fi satisfăcută abia la final de semestre și mai ales de an școlar. Rămânând la aceeași clasă, cadrul didactic va observa cu ușurință dacă sistemul l-a ajutat să realizeze o trecere lină spre clasa I.

Cursurile de formare și mediul online a oferit cadrelor didactice posibilitatea de a descoperi lucruri noi în vederea dezvoltării copiilor, să-și fixeze informații deja cunoscute, fiind o provocare majoră în a ține pasul cu temele primite în timpul acordat. Mai bine spus, am fost și noi „bobocei” ca și cei mici...am intrat în această mare învolburată fără colac de salvare, dar fiți fără grijă...l-am creat singuri sau cu ajutorul colegilor din cadrul cursurilor de formare, pentru a ieși la liman.

Ne-am angajat să ajutăm copiii să învețe să descopere lumea, facilitându-le drumul spre scopul vizat, dar fără a le spune ce trebuie să vadă...ei ne dau putere să continuăm și datorită lor vom crea o lume mai frumoasă, plină de culoare și dorință de explorare.

„Veezi”... cam asta spun acum și „mai marii” noștri care, odată instaurați în noile scaune comode, nu prea mai au „cheful” necesar de a se ridica și a rezolva ce au lăsat „colegii” lor din trecut, acum adversari cu A mare. Se pare ca marea grabă a celor ce au părăsit scaunele comode le dă mari bătăi de cap actualilor și nu știu în curtea cui să arunce pisica moartă cu bilețelul la purtător...„CLASA PREGĂTITOARE...O MAI VREȚI SAU NU...”? Pisica moartă, cu bilețel cu tot, se pare că a aterizat în curtea părinților care, vinovați de situație, pentru că mereu vor altceva și nu cad de acord, acum trebuie să decidă ce se va întâmpla cu existența acestei clase și locația ei. Pe scurt, părinții trebuie să scoată situația la liman...și să se transforme în luminița de la capătul tunelului pentru politicienii noștri care nu-și mai văd capetele de atâtea probleme „moștenite”.

Noi, cadrele didactice, cred ca am primit misiunea de a munci în continuare cu ce avem și putem, și...să așteptăm decizia părinților și a „mai marilor”. Ce-i drept, noi nu controlăm situația și de aceea nu suntem implicați în decizii ce ne vor plasa cariera cu un picior în groapă și unul pe pământul care „tresare” continuu.

Experimentele pe copii se înmulțesc, iar adaptabilitatea se pare că va fi utilă doar pentru schimbările ministerelor, căci copiii au nevoie de stabilitate și „rutină”, mai ales la această vârstă.

Alicele - din romanul unui poet

Și cum mă vedeam? Nici eu nu știu. Mă uitam în oglindă și-mi imaginam că eu sunt imaginea, iar chestia bipedă, cu nasul strâmb și nasul sufletului, drept, era irealul, intangibilul. Mi se părea că trăiesc în cinci simțuri sau șase, și că în spatele oglinzii sunt alte zeci de simțuri sau de alte realități. Tot gândul acesta a pornit de la un serial foarte reușit, văzut de mine-încă-prea-micul-pentru-a-l-înțelege. O cumpănă între ani devenise oglinda, cu o față înspre modernitate și cu alta înspre țari, jobenuri și întregi coduri aproape Morse ale bunelor maniere. Eu, însă, nu doream să trec dincolo (în cazul meu, în același timp, chiar în aceeași cameră), voiam ca, din contră, ceea ce era dincolo să vină aici! Mult mai mare capriciu.

Sau să sparg o oglindă, de nervi, la nici trei decenii de viață, și cioburile să se adune în spatele meu ca o mamă care abia și tocmai m-a născut, într-un alt loc, într-un cu totul alt timp, altă societate, alte tramvaie... chiar de sunt trase de cai... Adică să nu rezulte persoana mea de ieri, de azi, să nu ajung eu, așa cum sunt, să fi avut ocazia de a copilări, dacă nu cumva, altfel. Nu, nu regret nicio picătură; e doar o curiozitate, mare cât toate picăturile unei ploii lungi adunate, toate în afară de una: regretul. Ce proporții, ce rapoarte!

La toate acestea mă gândeam, uneori. Deseori, niciodată! Departe de mine gândurile acestea rare devenite zilnice! Doar când intram într-un cotidian... Sau și înainte, doar când îl vedeam. Pentru că nu rutina mă măcina, ci însuși cotidianul. Doar când mă îndepărtam de anumiți oameni, apropiindu-mă de alții și fiindu-mi un pic cam greu să nu-i supra-apreciez pe „cei care nu m-au mai vrut”. Pentru că subconștientul meu, partea din mine care ține cu mine, sau sufletul meu plătând de om, orice, îmi spunea că am fost de vină și îmi zicea că doar într-o mică măsură. La relațiile interumane și, de asemenea, la interacțiunea mea cu ele, mă gândeam. La seri, certuri, aniversări, compromisuri... (...)

Alice de Facultate: „Cu toții așteptăm zilele de miercuri. Cu toții, să vină, cu toții, să treacă. Unii își au motivul în post, alții în ziua precedentă, cea cu trei ceasuri rele. Cu toții așteptăm miercurile ca să spunem că mâine va fi joi și că poimâine va fi luni. Cu toții privim înspre mâini, înspre parcuri goale sau ocupate de pupăcioși aparent retardați mental și emoțional; cu toții căutăm câte ceva. Până și dragostea e căutată în zilele de miercuri...”

Dimineața începuse ca de obicei, cu mintea, ochii și inima tulburi. Foloseam în perioada aceea mecanismul PNP, înainte uzitat la greu de ea. Nu era nicicum vorba de o tactică dovedită a fi o armă întoarsă spre sine, ci de o anticipare a acestei tactici și practicarea ei dinspre mine spre ea. Ceva obișnuit.

Alice de Facultate: „Caut înțelegerea drept în miezul certurilor și al malentendu-urilor. Nu în coaja lor critică, nici în pulpa lor efervescentă. Caut înțelegerea acolo unde poate nu este, dar are șansa să vină. Compromisul îl caut, rațiunea afectivă, emoția rațională, echilibrul, atât în mine, cât și în raportul dintre mine și el. Să desprinzi cărămizile nu ca să le dărâmi, ci ca să le așezi altfel. Faptele, vorbele, nu se pot ignora, știu și nu ignor asta. Dar se pot, măcar, înțelege. Multe lucruri constau doar în capacitatea, sau doar voința, suficientă pentru a îngloba totul, și dreptatea, și binele, și moralitatea, și întâmplarea, întrebarea și înțelegerea despre care vorbeam. Fragment de viață în doi împărțit în două bucăți din același tort, chiar dacă diferă blatul. Aici nu e ca la pizza. Caut liniștea sufletească și fericirea drept în mijlocul acestora, voind a le adăuga întru formarea întregului luminos, în locul jocurilor de umbre. Caut lucrul acesta cum se caută triumphiul rămas în urma încercării unui pepene roșu”.

În Marea Britanie, peste 13000 de familii au încă televizoare alb-negru

BBC ne informează că, în țara unde 41% dintre locuințe au tehnologie HD, mai există încă oameni care nu renunță la vechile lor televizoare monocrome. Autoritatea de licențiere a Marii Britanii a eliberat 13000 de abonamente pentru televizoare alb-negru în 2013, față de 212000 în anul 2000. Aparatele alb-negru supraviețuiesc în general în familiile sărace, care fie nu-și permit să cumpere unul nou, fie nu vor să cheltuiască 150 de lire anual pentru un abonament de televiziune color, în condițiile în care abonamentul pentru televiziunea monocromă este de 49 de lire. Există însă și nostalgici și colecționari, care preferă imaginile fără culoare. Se pare că în câțiva ani vor mai rămâne doar câteva sute de oameni care vor folosi televizoarele monocrome, cam câți erau la apariția televiziunii.

Prima bibliotecă fără cărți se va deschide în San Antonio

Ideea de la baza proiectului îi aparține unui judecător din San Antonio, Nelson Wolff, care afirmă că s-a inspirat din biografia lui Steve Jobs. Wolff susține că publicațiile printate nu mai sunt atractive și că este nevoie de o schimbare a sistemului public de educație, prin încurajarea lecturii de cărți digitale. O încercare de a deschide o bibliotecă de cărți electronice a mai existat în 2002, în Tucson, Arizona. Dar, la cererea publicului, au fost introduse și cărți tipărite.

Biblioteca din San Antonio se va deschide la toamnă și va avea mai multe secții în tot districtul Bexar. Vizitatorii vor putea citi cărțile la bibliotecă, pe calculatoarele disponibile, dar vor avea și posibilitatea de a împrumuta e-readere acasă. Un astfel de e-reader valorează 100\$ și funcționează două săptămâni, după care trebuie adus la bibliotecă, pentru a fi repornit.

Richard al III-lea și *Richard al III-lea*

Descoperirea osemintelor lui Richard al III-lea sub o parcare din Leicester a făcut senzație în întreaga lume. Chipul regelui a fost repede reconstituit de cercetătorii de la Universitatea Dundee (Scoția) și a uimit publicul, prin finețea și aparenta blândețe a trăsăturilor. Toate potretele păstrate înfățișau un chip asemănător, dar marcat de ură. Celebritatea lui Richard al III-lea se datorește renumelui personajului omonim din piesa lui Shakespeare, care a marcat puternic imaginarea noastră.

Adevăratul Richard al III-lea, încoronat în 1483, a fost ultimul rege al Casei de York și ultimul rege din dinastia Plantagenet. Conform unor legende, el ar fi urcat pe tron după ce și-ar fi ucis cei doi nepoți (legendă reflectată și în celebra piesă). Richard al III-lea a fost rege doar pentru doi ani, fiind ucis în 1485, la Bosworth, în bătălia decisivă a Războiului celor Două Roze.

Mulți istorici consideră că Richard al III-lea nu a fost un tiran, ci un reformator, piesa lui Shakespeare fiind inspirată din legendele lansate de Tudori după moartea ultimului rege Plantagenet. Până la descoperirea scheletului, unii istorici susțineau chiar că Richard al III-lea nu ar fi avut niciun handicap fizic. Acum se încearcă reabilitarea regelui în ochii publicului, susținându-se faptul că piesa Marelui Will este, în primul rând, o ficțiune și, în al doilea rând, după cum am afirmat mai sus, o formă de propagandă lansată de dinastia Tudor.

Totuși, Shakespeare a avut dreptate în câteva privințe. În primul rând, Richard al III-lea chiar a avut o deformare a coloanei vertebrale, handicap care, în piesă reprezintă o sursă a urii sale. Apoi, istoricii sunt de acord că era un luptător de temut. A fost ultimul rege al Angliei care a murit într-o bătălie și singurul care a murit într-o bătălie pe pământ englez, după Harold al II-lea, care a fost ucis în bătălia de la Hastings (1066). Rănile de pe craniu, de la baza acestuia și de pe maxilare dovedesc că s-a implicat activ în luptă. De asemenea, cercetătorii care au studiat scheletul afirmă că este posibil să fi căzut de pe cal. Așadar, celebra replică „Un cal, un cal! Regatul meu pentru un cal!” pare să aibă la bază o întâmplare reală.

Prigoana livezilor

Dezbrățișează rădăcina humă,
Dezbrățișează huma rădăcini,
Cu tâmplele scrâșnind muiate-n brumă
Livezile sar gardul la vecini.

Procesiuni se sparg în alt hotar
Nu doarme nimeni, nimeni nu e treaz,
Din ugere de lemn plesnind de har
Ne frige mir de seve pe obraz.

Cu secete scurmându-le prin trup
Splendorile încet se sinucid
Prin foșnete ce-n tânguiri se rup
Sticlesc clepsidre cu plămâni de vid.

Zvon suflecat, de nimeni auzit
Îngenunchiază dureros de pur
Livezi apun pe paturi de granit
Sub timpul schimbător ca un sperjur.

E anotimpul marilor osânde
Mă deapănă descântec de-mprumut
E timpul un gigant cu tălpi de lut,
Adâncurile clocotesc de pânde.

Ca pe un drog Adam își mușcă mărul
Materia se-amestecă-n delir
Dar eu demult renunț să mai respir
Când nimeni nu-și dorește adevărul.

E ziua mea și-i parca prima oară
Căci numele nu-mi mai rămâne scut
Implor pe Noe să mă ia pe arcă
Chemări țâșnesc în fiecă minut
Ecouri care uită să se-ntoarcă
Prin timpul colosal cu tălpi de lut.

Valentin Irimia

Desperechere

Sațu-așteptării își mistuie pânda
Vărsându-și dogoarea prin cer interzis
Goală de sensuri, ușoară secunda
Respiră plutire-ntre scame de vis.

E locul de unde-ntrupăm aritmii
Și buza de frig despoaie minciuna
Se-ascund răsfirate în riduri de glij
Perechi ce-au rămas: niciunul... niciuna.

Regalele vârste recad în lumesc
Pojaruri se-adună în somn vertical,
Galopuri batrâne icnind se-mpietresc
Și pielea descalecă-ncet de pe cal.

Foamea de zbor se sufocă în pântec
Uitările tac ca un drum netrăit
Taie lumina retoric descântec
Turnând infinitul în alt infinit.

Valentin Irimia

Poema robusta (*Lilium candidum* alter-ego)

Dintre-atâția draci iluștri
Ce trecutu-mi-au sub soare,
Dulce cum doar glonțu-i puștii
Ori nevoia gurii-n sare,
Mi-ai vrăjit etern mâhnitul,
Pân-atunci, suflet spurcat,
Ce-n vremelnic infinitul
Căutat-a însetat.

Pace-n falnicele triluri,
Moarte visului hain!
Din străfundul firii, chinuri
‘Neci în vinuri cu pelin.
A lăsa pre urma cale
Minții, rumeni-va zel,
Prefăcând un munte-n vale
Și un oarecare-n Cel.

Simțul mi-e supus dorinței
Setea când îmi seacă-n trup
Și devii izvor ființei
Relevand chip mit să surp.
Ori când nu ești, jale mie!
Searbăd cânt *Mortua est!*
Năzui fals coșmar să fie
Năruind cel marș funest.

Dar răsari! Curat din haos
Învii nas, priviri, trosnind
Aud, schismă-n vechiul naos,
Negurile-năbușind.
Raze precum spori mă cheamă
Și mă-ndeamnă la nesaț
Dându-ți suflu gaj cu teamă
Înger brun, cu ochi de zaț.
Marian Neacșu

Frica

O să mă-nchid de m-apropii...
Încerc mușca vârful cozii
din vise de vise proprii;
...să fiu cuvinte străvezii.

Ochiul stătut de apă
fie apă stătută?
Nu-i să plutească plută
ca sapa ce nesapă

Zâmbete neritmate
născute din păcate
se plătesc în rate
între coloane roase...
Ce-ți zdruncină dantura
n-alungă impostura;
Am numai vânt în oase!

Am molecule-case,
sunt musafir de seamă!
Când șnurul se destramă
rămâne altă vamă de trecut.

trecut retrecut în altul
ca a cercului podoabă.
Informației roabă
să trec și eu la altul.
d-aia

O să mă-nchid de m-apropii;
Nu desenez iarna-n rochii
cu vise.

Vise impropii.

Cătălin Pîrvan

Mări și țărături

Pe TV5, una din cele mai bune posturi de televiziune care emit în România (excluzând din "cele mai bune" orice televiziune românească) se difuzează „le magazin de la mere”. Este vorba de *Thalassa*, o emisiune care continuă să aibă succes, la 38 de ani de la apariție. Realizator și prezentator, în toți acești ani, a fost (și este) Georges Pernoud, fiu de jurnaliști, care înainte de *Thalassa* fusese cameraman în televiziune și în expedițiile lui Tazieff și participant al cursei de yachting Portsmouth-Le Cap.

Emisiunea este un grupaj de reportaje ale căror personaje principale sunt marea și oamenii care trăiesc în jurul ei, fizic, dar mai ales cu sufletul. Fiecare ediție este axată pe o regiune sau două. Emisiunea are și un velier propriu, cu trei catarge, care navighează, pe timpul verii în porturile din care se transmite emisiunea, în direct. Sosirea vasului Belle Espoire și a echipei *Thalassa* într-un oraș sau sat de coastă dă naștere unei adevărate serbări locale, mai ales că o parte din reportajele emisiunii vor fi dedicate regiunii pe care aceste localități o reprezintă. Și, datorită faptului că emisiunea domină audiențele, toate aceste localități vor să arate ce au mai de preț (unul din rolurile unei televiziuni publice este și acela de a responsabiliza oamenii, prin trezirea simțului civic).

Reportajele sunt bine documentate, dar, mai ales, sunt frumoase. *Thalassa*, ca multe alte emisiuni ale TV5, demonstrează că documentarul este o artă, asemenea filmului de ficțiune. Prezentarea personajului, selecția materialului și mai ales filmările îți întipăresc în minte imaginile, dar și informațiile. Îmi amintesc și acum, la un an după ce am văzut emi-

siunea, de povestea unui bărbat care locuia, în timpul verii, într-o casă de vacanță de pe o insulă bretonă. Eroziunea făcuse ca marea să ajungă până aproape de zidurile casei sale, după ce înghițise deja alte locuințe și îi gonise pe ceilalți oameni ale căror case erau sortite dispariției. Acest bărbat încerca să consolideze țărmul, de unul singur, deși eforturile sale erau evident zadarnice. Imaginea sa stând liniștit la masă și bându-și cafeaua, în timp ce valurile iscate de furtună lovesc ferestrele, este de neuitat. Capacitatea de a transforma o persoană reală într-un mare personaj aparține marilor artiști. La fel de reușit a fost și un reportaj despre un grup de păstori patagonezi, care, în fiecare an, își treceau turmele de pe malul unui estuar pe celălalt. Își luau cu ei și lucrurile, dar și... casa. Imaginea unei case de lemn trase de cai plutind pe apa estuarului este aproape suprarealistă.

Ultima emisiune pe care am văzut-o a fost difuzată pe 23 februarie și a avut ca temă micile insule din Marea Mediterană. Unele dintre acestea sunt refugii ale unor specii amenințate, dar riscă să dispară sub presiunea investitorilor care vor să construiască stațiuni turistice, altele ascund povești vechi de secole. Pe unele insule s-a reușit uniunea dintre natură și antropoc, grație dezvoltării limitate și unor arhitecți inspirați, care și-au modelat viziunea după peisajele și spiritul insulelor.

Thalassa durează două ore și, la final, nu vă recomand să urmăriți anumite emisiuni de pe Discovery Channel sau de pe National Geographic. Veți fi dezamăgiți de înclinația spre spectaculos și de, multe ori, de informațiile incorecte. Dar despre asta, în numărul viitor al R.O.C.A.D.A..

Înapoi la natură

Am ales să vă prezentăm în acest număr câteva site-uri care au ca temă natura. Mai ales că trebuie să ne gândim și la micile sau marile ființe care ne bucură privirile, în contextul în care viitorul patrimoniului natural din România este sumbru.

Springalive.net

Știu cât ați așteptat venirea primăverii, dar ați văzut vreun vestitor de-al ei? Dacă ați observat sosirea vreunei păsări călătoare, puteți anunța pe acest site, ajutând astfel la monitorizarea efectivelor de păsări din Europa și a rutelor de migrație. Durează foarte puțin, mai ales că există și o pagină în limba română. Site-ul este foarte colorat și are și câteva jocuri educative, pentru a atrage copiii. De asemenea, puteți urmări sosirea păsărilor călătoare pe o hartă interactivă și puteți afla detalii interesante despre acestea.

Wildlifeextra.com

Wildlifeextra reprezintă varianta web a publicației Wild Travel Magazine. Veți descoperi aici știri despre fauna întregii planetei, însă accentul este pus pe speciile amenințate. Interesante sunt și secțiunile dedicate faunei Marii Britanii și a Europei, dar, mai ales, faunei din grădini și orașe. Puteți învăța să identificați păsările sau insectele. Numeroasele articole, succinte dar bine scrise, îți oferă informații de ultimă oră asupra evoluției vieții sălbatice din jurul nostru. De la fluturi la lei, de la balene albe la jderi, toate animalele sunt prezentate pe acest site. În plus, puteți găsi informații legate de agenții de turism care organizează excursii în natură.

Eurowildlife.org

Eurowildlife este o organizație non-profit pan-europeană, care are ca scop principal conservarea biodiversității de pe continent, prin reducerea daunelor provocate de schimbările climatice și de intervenția umană. Pe site-ul acestei organizații veți găsi știri despre natura europeană, despre studiile de refacere sau păstrare a biodiversității, precum și informații despre principalele specii europene. Am fost uimit când am aflat de pe acest site de proiectul de a reintroduce două specii dispărute de secole din Europa. Este vorba de calul sălbatic și despre bour. De câteva zeci de ani s-au făcut studii de a „reinventa”, prin încrucișări selective, cele două specii. În cazul bourului, s-au folosit câteva specii de bovine care păstrează caracteristici ale strămoșilor lor. Scopul proiectului este de a menține vegetația de pășune, care este azi, în lipsa marilor ierbivore, este amenințată, în multe țări ale Europei de... creșterea copacilor. În niciun caz în România!

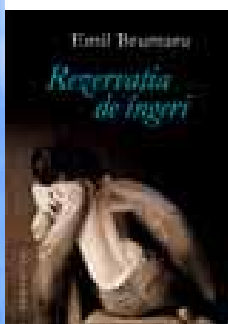

Recente

André Breton - Nadja, trad. de Bogdan Ghiu

Publicat în 1928, Nadja este, în aparență, romanul unui bărbat obsedat de o femeie. Dar Nadja este mai mult decât o ființă omenească, este o prezență misterioasă, bizară, care modelează lumea până la mutație, prin întrebările pe care le naște. Prezența, dar mai ales absența ei îi provoacă tânărului Rene „spiritul” suprarealist, acea trecere de la conștient la inconștient, de la corporal la fantomatic, de la realitate la vis, de la interogarea memoriei la negarea existenței. (G.M.N.)
Editura Polirom, Colecția: Clasicii Modernității
Anul apariției: 2013, 192 pp.

Emil Brumaru - Rezervația de îngeri

Emil Brumaru este unul dintre puținii poeți care au harul de a transforma în poezie tot ce ating (astăzi, doar Șerban Foarță mai are acest har). Îngerii lui Emil Brumaru merg printre oameni gustând cu pasiune din lumea lor, lăsându-se conduși de simțuri. Totuși, nu sunt niște îngeri căzuți, pentru că peste tot întâlnesc numai miracole, asemenea unor copii. Curios să văd în ce colecție a fost încadrată cartea, am fost încântat să văd că a apărut în afara colecțiilor, căci pe Emil Brumaru nu poți să-l încadrezi în vreo colecție, așa cum nu îi poți clasa nici îngerii.... (G.M.N.)
Editura Humanitas,
Anul apariției: 2013, 144 pp.

Mai vechi

František Běhounek - La nord de Zambezi, trad. de D. Manu și E. Eftimiu.

La nord de Zambezi propune cititorului o expediție în „întunecata” Africă, întreprinsă de tânărul medic ceh Emil Holub, un pasionat al științelor naturale și jurnalelor de călătorie. La doar 24 de ani, acesta pleca pe urmele exploratorului scoțian David Livingstone, despre care se credea că ar fi pierit pe continentul negru. 11 ani, în total, avea să petreacă Holub printre negrii din sudul Africii, perioadă marcată de o intensă activitate științifică. František Běhounek prezintă amănunțit dificultățile întâlnite de Emil în drumul său, precum și reușitele ambițiosului tânăr. Africa, la acea vreme un continent învăluit în mister, era readusă în atenția europenilor grație eforturilor medicului ceh. (M.G.P.) Ed. Tineretului, 1963, 248 pp.

Jacques Le Goff - Evul mediu și nașterea Europei, trad. de Giuliano Sfichi și Marius Roman

Istoricul francez Jacques Le Goff supune discuției ideea că Europa, ca unitate de civilizație, s-a instituit în epoca medievală, în baza unei culturi creștine și a conceptului de omogenitate. Încadrată de Atlantic, Asia și Africa, Europa a fost definită de poziționarea geografică și modelată în timp de evenimente istorice, în căutarea identității trăind conflicte, divergențe, divizări. „Cine suntem?”, „De unde venim?”, „Încotro ne îndreptăm?” - toate aceste întrebări își găsesc răspunsuri, fie ele și parțiale, în cadrul lucrării. Autorul dorește să pună în lumină construcția Europei, fără însă a pierde din vedere problemele ce s-au ivit în cadrul acestui proces. (M.G.P.)
Ed. Polirom,
Anul apariției: 2005, 336 pp.

R.O.C.A.D.A
rocada.webs.com

ISSN 2286 – 1610

ISSN-L 2286 – 1610